

– Мабуть, пошук тієї – єдино точної – в кожному окремому випадку інтонації – драматичної, а часто й трагічної – не давав спокою ні Олександрову Довженку, ні Ролану Сергієнку?

– Так. Жага пошуку оцієї «єдино точної інтонації» – це те, що Довженко встиг передати своїм учням і, зокрема, Ролану. Це ніби звук струни й її відзвук. На пультах звукооператорів є певні частоти, які можна «підіймати», і вони пов'язані з певними частотами, характерними для окремих музичних інструментів. Але один інструмент відрізняється від іншого саме відзвуком, який у порівнянні з основним тоном майже не відчувається. У реального інструмента він існує, наприклад, за рахунок сорту дерева або лаку, або ще від чогось. І цей відзвук є «характером» даного інструмента. Саме він створює «скрипку Страдіварі», а не якусь іншу. Тож важливо в усьому – в кожній великій сцені і в кожній найменшій деталі цієї сцени – чути ці відзвуки. Довженко добре їх відчував і зумів прищепити цю любов своїм учням.

– Чим ви займаєтесь наразі, над чим працюєте?

– У нас на студії імені Довженка один із залів ще років тридцять тому почали перебудовувати в зал для перезапису з об'ємним звуком. Все було зроблено десь на вісімдесят відсотків, але в певний час зупинилось. Ми з друзями-однорідцями за допомогою Романа Балаяна допрацювали цей зал і орендуємо його у студії. Нині тут ідуть перезапису звуку багатьох фільмів. Перезапис звуку – це один із останніх етапів виробництва фільму, і, як правило, якщо грошей було виділено обмаль на фільм, то «на звук» взагалі не залишається. Але ми йдемо назустріч багатьом, особливо, студентам, даючи робити перезапис безкоштовно.

– Це означає, що ви постійно перебуваєте всередині українського кінопроцесу...

– Так. Я дивлюся багато фільмів – ігрових і документальних. Режисери приходять за порадами. Маю сказати, що у нас стало відновлюватися те документальне кіно, яке було раніше. Розказати про подію, про людину можливо за наявності у автора об'ємної візії, фрази. Зараз я бачу такі самі, як і в моїй молодості, напружені й цікаві пошуки, але результат з'являється тоді, коли у картині є думка. Якщо вона є – образ звідкись виникає і само собою все складається.

– Нині в багатьох сенсах важкі часи. Що вас підтримує та надихає?

– Я люблю документальне кіно найбільше. Йому я люблю сидіти на вулиці, пити каву й дивитись на людей з професійної точки зору (успіхається). Це стимулює моє життя. А ще – я багато спілкуюсь зі своїми колегами – серед моїх друзів є звукорежисери, яких я вважаю найкращими сьогодні. Вони запрошують оцінити те, що роблять, адже в нашій професії існує багато нюансів, і вчитися бажано завжди. Ми дивимось роботи один одного, обговорюємо – це і є моє неймовірне щастя. Всі вони, як і я, люблять кіно, і так само люблять звук. Всі вони – й це дуже важливо, на мій погляд, – працювали колись в музичних групах. А для звукооператора вкрай важливо мати тонкий слух, вміння працювати в команді та бачити «єдині картини».

Септень, 2022.

Євген Нищук: «Хочу на Хрещатику бачити нескінченний потік радісних людей»

Розмовляла Вікторія Котенок

Актор театру і кіно Євген Нищук

Євген Нищук (н. 1972, м. Івано-Франківськ) – український актор театру і кіно, народний артист України, двічі міністр культури України (2014, 2016–2019 рр.). 1995 року закінчив КНУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого (курс Валентини Зимньої). Працював актором у київських театрах «Ательє 16», «Сузір'я», Молодому театрі і «Мушлі», Черкаському музично-драматичному театрі ім. Т. Шевченка та брав участь у різних творчих заходах. З 2015 року і донині – актор Національного театру ім. Івана Франка. Ролі: Фігаро у комедії «Весілля Фігаро» Бомарше, Роберт Локампу «Трьох товаришах» за романом Еріха Марії Ремарка, Крістіан де Невільєт у «Сірано де Бержераку» Едмона Ростана (реж. усіх – Юрій Одинокій), Михайло Гурман в «Украденому щасті» Івана Франка (реж. Дмитро Богомазов), В'язень честі у «Моменті кохання» за новелою «Момент» Володимира Винниченка (реж. Тарас Жирко), Ерік XIV в однойменній трагедії Августа Стріндберга (реж. Станіслав Мойсеєв). У «Сузір'ї» грає у виставах «Прекрасний звір у серці» за поезією Миколи Вінграновського (реж. Олексій Кужельний) і «Непередбачена зупинка (Аварія)» за творами Фрідріха Дюрренматта (реж. Тарас Жирко). У кіно знімається з 1991 року. Фільми: «Фучжоу» Михайла Ілленка (1993; епізод), «Острів любові» Олега Бійми (1995; епізод), «Залізна сотня» Олеся Янчука (2004; Зорян), «Владика Андрей» Олеся Янчука (2008; молодий Стефан), «Кіборги» Ахтема Сеїтаблаєва (2017; капелан), «Темний щоденник Симона Петлюри» Олеся Янчука (2018; Володимир Винниченко), «Крути 1918» Олексія Шапарєва (2018; батько Піпського), «Тільки диво» Олени Каретник (2019; Нік) та ін. Продублював бл. 20 фільмів та серіалів.

Наша розмова з Євгеном Нищуком відбулася у час кількадечного відрядження, яке йому надали командири ЗСУ. А вже від початку повномасштабної війни він став на захист країни і робить все можливе, щоб наблизити нашу перемогу. Його відрядження – це така своєрідна форма для актора, аби він міг, по-перше, не забувати свій фах, а по-друге, зі сцени говорити з людьми про війну, людяність, вічні цінності. Бесіда пролетіла на одному диханні, але часто на очі наверталися сльози. І це не дивно, адже важко розмовляти про творчість, коли на сході і півдні точаться запеклі бої.

– Цієї зими, коли світом активно ширилися припущення про можливий напад росії на Україну, українці поділилися на два табори: у першому готували тривожні валізки, виїжджали на захід чи за кордон, у другому говорили, що війни не буде, і продовжували жити, вчитися, працювати. Пане Євгене, до якої групи ви належали?

– Я належав до обізнаних оптимістів – знав, що війна неминуча. І ті сигнали, які давали наші союзники, зокрема США і Велика Британія, які в подальшому стали нашими надійними партнерами, були настільки переконливими, що я готувався до війни. В мене було гостре передчуття, так як будь-який митець є до певної міри провидцем і ретранслятором певних речей. Воно дуже вже відчувалося... У мене є навіть свідки. Бо за кілька днів до цього я був присутній у невеликому театрі на заході і говорив, що тішуся з того, що ми зібралися і що треба цінувати цей святковий настрій, мирний час, бо за кілька днів усе може кардинально змінитися...

– Тобто ви були готові до війни?

– Психологічно – так, був готовий. Єдине, як би ти не готувався, війна така річ (а надто теперішня, така цинічна та бруральна, з терористичним ухилом, який розпочала російська федерація, себто ракетні удари по мирних мешканцях), що ти ніколи до неї не можеш бути готовим. Не допоможуть запаси води, солі чи іншого провіанту, тим більше, якщо це повномасштабна війна, бо ти не знаєш, куди ці ракети впадуть. Буча та Ірпінь, де мені, власне, випало перебувати перші місяці, – одні з найдорожчих районів Київщини. Їхні жителі й подумати не могли, що саме там буде така руйнація і розгортатимуться трагедії, що саме там окупант чинитиме страшні злочини. Скільки людей загинуло, скільки втратило будинки, квартири, майно!

Мої перші години 24 лютого були пов'язані з тим, щоб своїх близьких і рідних евакуювати в безпечне місце. Воно, як завжди, не так сталося, як бажалось, бо всі стали в позу: якщо їдемо, то тільки всі разом. Я пояснив, що маю лишитись, і попросив жіночу половину з дітьми виїхати хоча б на захід України, до родичів. Та, як виявилось, наступного дня виїхати з міста вже було не так просто...

А я з колегою пішов записуватися до тероборони Києва. І це був ще той квест. Не всіх брали, з одного району відправляли до іншого. По місцю прописки мені таки вдалося записатися, але, як виявилось, не в тероборону, а до резервного складу ЗСУ. Записали і сказали йти та чекати, а скільки – невідомо... А поруч, де я мешкаю, саме формувався добровольче об'єднання «Вільна Україна», і я приєднався до нього. Там були знайомі, в тому числі відома компанія «Вавилон 13». Серед них – оператори, фахівці з

Євген Нищук у виставі «Момент кохання». Режисер Тарас Жирко. Національний театр ім. І. Франка

пілотування дронами.

В перші дні ми поїхали на цей розбомблений міст через річку Ірпінь у селі Романівка. Окрім допомоги людям в евакуації, ми почали працювати групою аеророзвідки. Вона на ходу формувалася з людей, які мали попередній бойовий досвід в АТО, і добровольців без досвіду.

Власне, ми познайомилися з багатьма у майстерні «Сузір'я», яка стала таким собі хабом – маленьким логістичним центром. Потім ми з Катєю Степанковою, Адою Роговцевою, Іриною Ступкою почали його називати «Дрібне Сузір'ячко». Сюди приїздили добровольці, які отримували ту чи іншу інформацію або допомогу, певне оформлення, і направлялися в різні частини. З нашою групою аеророзвідки ми працювали якраз на лінії Буча, Ірпінь, Гостомель, Стоянка, Романівка...

– На півночі Київської області...

– Так, якраз на лінії вогню... Нам треба було бути близько, щоб захопити дронами ширше коло інформації по розташуванню ворожих військ. Це був дуже небезпечний досвід. Були і поранені... Та найголовніше, що трохи менше, ніж за місяць, ворог відступив з Київщини, а згодом і з Чернігівщини (де ми також трохи працювали)... За місяць такої активної практики ми стали навченими... Кажу насамперед про себе, адже не мав бойового досвіду і потрібних військових навичок. Допомогло, що я люблю і із задоволенням навчаюсь новому та є людиною спортивною. Насправді, війна з росією для мене почалася не 24 лютого 2022 року... З дитячих років у розповідях батька, який був воїном УПА (я був пізньою дитиною, батькові було за 50 років), я чув, що росія, на превеликий жаль, той сусід, який не має ніякого стосунку до братерства, а є одвічним ворогом, починаючи з княжих часів, козацтва й усіх визвольних воєн. Вони – ті, хто хоче загарбати нашу країну. Втім, навіть не для захоплення територій, а щоб знищити нас як націю. Тому неодноразово ми чули це слово – геноцид. Ці розповіді для мене згодом вилилися у два Майдани¹...

¹ Йдеться про дві революції на Майдані Незалежності в Києві: Помаранчеву революцію (22 листопада 2004 – 26 грудня 2004) і Революцію Гідності (листопад 2013 – 23 лютого 2014).

– *Вас називали «голосом Майдану»...*

– Такий мені й позивний дали – Голос (*усміхається*). Хоч я двічі був міністром, але давати позивний Міністр було б не дуже слушно. Революції на Майдані й були початком цієї відкритої війни. Саме взимку 2014-го ми прощалися з героями Небесної сотні, і я вже відправляю з Майдану Незалежності на схід тих, хто може захищати нашу країну. Я був обраний міністром новоутвореного уряду і намагався різними способами (інституційними, державними, дипломатичними) допомагати воїнам. Та й загалом змінити усвідомлення українців, що ми є самодостатня країна, яка має свою мову, історію, культуру, яка може знімати своє кіно... На одному з перших засідань я казав, що мав честь у 17 років зніматися з такими легендами, як Борислав Брондуков, Костянтин Степанков. З Костянтином Петровичем мені пощастило бути особисто знайомим, ходити в гості. Якось він мені сказав: «Малий, ти мене питаєш, що мене болить... Ти бачив нашу кіностудію імені Олександра Довженка? А оте місце на БАМі? То колись було озеро! Воно не просто засохло, а через те, що там ніхто не знімає українське кіно... Немає українського кіно – висохло, як те озеро...» (*Емоційно*) Бо на кіностудію прийшло те російське мило, як ми його називаємо, і вбило все виробництво. Ми так себе принизили, що українські актори знімалися лише в другорядних ролях. Тому на посаді міністра я поставив собі за мету ініціювати відродження українського кінематографу, який мав чільне місце за Довженка, Миколайчука і Параджанова. І я це зробив, Богу дякувати. Бюджет на фільми збільшився в рази, і в нас почали знову знімати фільми. Але я зараз не про міністерство...

– *Так, давайте повернемося до хронології теперішньої війни. Чим ви займалися після визволення Київщини?*

– Після цього відчувалося певне спустошення... Так, ми почали їздити визволеними містами і селами з волонтерською допомогою: привозили речі, їжу, ліки, спілкувалися з людьми. Але цього вже було замало, бо я вже відчув цей з одного боку драйв, з іншого – присмак ризику. Тоді наше добровольче формування «Вільна Україна» перемістилося на південь, постало питання: чи ми готові переміститися на позиції, де йдуть гарячі бої. Ми з колегами вирішили їхати, але тут прийшло повідомлення про мобілізацію до ЗСУ. Тому ми мобілізувалися, і нас записали по спеціальності аеророзвідки. Нам довелося ще додатково проходити навчання з керування більш потужними дронами, а також розвідувальними безпілотниками.

– *Яким чином вам вдається і захищати країну, і працювати в театрах?*

– З керівництвом у нас є певні домовленості. Нових робіт у мене зараз немає, а на ті вистави, що маю, відпрошуюсь. Театри ставлять поруч вистави так, щоб я міг приїхати на кілька днів, відіграти і повернутися на бойові позиції. Так вони роблять і для інших моїх колег, наприклад, для Олександра Печериці. З одного боку, ми театральний процес не зупиняємо, бо є важливі знакові вистави, як-от «Три товариші» чи «Украдене щастя», а з іншого, для нас, акторів, це є важливо – момент повернення до професії. Думаю, жодним чином це одне одному не шкодить.

Правду кажучи, люди мистецтва (а я дуже гордий за всіх співаків, акторів, режисерів, які стали на захист країни) все одно на фронті до певної міри є білими воронами (*усміхається*). Багато хто дуже дивується нашій присутності там. Але ракети летять однаково над усіма і не обирають людей за професіями. Війна зрівнює усіх, утім, дає можливість показати, що ти є воїн, що ти можеш свої навички з цивільного життя застосувати в бою.

Це цікавий досвід, але й велика небезпека. Коли над тобою летять ракети, усім страшно. Буває, хлопці з мене сміються, коли чують клацання застібки на шоломі, й кажуть: «О, це Євген приготувався лежати в укритті в шоломі і бронезилеті». Ще й знімають на телефон (*сміється*). А часом в окопі доводиться лежати по кілька годин...

– *Чи з кимось з колег пересікалися на фронті?*

– Так. На Київщині та Чернігівщині ми були поруч з кінооператором Ярославом Пілунським². Потім нас розділили на дві підгрупи, і Ярослав з іншими операторами, у тому числі з гафером Максимом Рубаном, поїхали на Дніпропетровщину, а згодом на схід. Обидва отримали поранення, але найголовніше, що залишилися живими. Пересікалися також з оператором Сергієм Михальчуком³, Ахтемом Сеїтаблаєвим, Олексієм Тритенком. З Олександром Печерицею от напередодні Дня незалежності зіграли в театрі «Украдене щастя»...

– *У виставі напевно з'явилися нові акценти...*

– Так і є. Наприклад, мій герой каже: «Анно, коли мене випроводжали у військо, на війну, то один з твоїх братів сказав мені на прощання: “Ти, – каже, – їдь собі, а про неї забудь”». Я знаю від побратимів схожі ситуації розбитих стосунків. У нашому житті так багато речей тепер перегукуються...

Багато глядачів чекають на повернення вистави «Три товариші», адже вона найбільше за настроєм, подіями та атмосферою співзвучна з нашим нинішнім часом. Але за технічними особливостями ми можемо її грати лише на своїй великій сцені, а нам поки не дають дозвіл її відкривати. Тож поки у Театрі імені Лесі Українки показуємо вистави великої сцени, але лише ті, що можемо перенести.

За кілька днів на камерній сцені Театру імені Івана Франка я гратиму свою моновиставу «Момент кохання» за Винниченком, у якій з'явилися маленькі доповнення: епізоди, які присвячені воїнам-азовцям⁴, адже ми не можемо не реагувати, не рефлексувати на те, що відбувається.

– *Думаю, творчі плани в театрах теж зазнали змін...*

– У нашому театрі Дмитро Богомазов перед війною планував ставити французьку комедію, але плани змінилися, і тепер почалися репетиції «Кар'єри Артуро Уї» Бертольда Брехта. Я особисто нині в пошуках якогось матеріалу про теперішні

² Ярослав Пілунський – український кінооператор. Відомий за фільмами «Брати. Остання сповідь», «Перша сотня». Лауреат Шевченківської премії 2018 року.

³ Сергій Михальчук – український кінооператор, заслужений діяч мистецтва України. Оператор фільмів «Мамай», «Поводир», «Дике поле».

⁴ Воїни окремого загону спеціального призначення «Азов», формування Національної гвардії України.

Євген Нишук і Олександр Печериця у виставі «Три товариші». Режисер Юрій Одинокій. Національний театр ім. І. Франка

події. Але щоб це був не примітивно-ілюстративний текст, а щоб він мав цікаву життєву історію, переплетену з війною.

– Як моновиставу бачите?

– Не обов'язково. Я, звичайно, моновистави люблю, але вони є дуже складними. Нині граю дві моновистави, а ще спеціальне дослідження проводжу цього виду в аспірантурі.

– Не кожен актор може грати моновиставу...

– А все тому, що вона має бути дуже особистісна, з одного боку. А з іншого, переконаний, що їй не треба ставити під якийсь ювілей чи як бенефіс актора. Для мене моновистава – це як здача крові. Ти маєш протягом усього дійства тримати увагу глядача. Вся вистава тримається на тобі, тому ти не можеш відволіктися ні на хвилину. Твоїм партнером може бути, наприклад, музика. Усі мої вистави насичені і фізично, і хореографічно, і сюжетно. Я їх дуже ціную, хоча виконувати нелегко. Вони більш виснажливі, ніж, приміром, вистави великої сцени з партнерами. Хоча на великій сцені актора енергетично має вистачати на весь глядачевий зал. Пригадую, Едуард Маркович Митницький мені колись казав, коли я грав виставу «Я знайду тебе тому, що кохаю» на камерній сцені Молодого театру: «Євгене, твоя енергія така потужна, їй треба на велику сцену».

Зараз би хотілося якоїсь великої роботи, вистави-рефлексії на теперішні події, з партнерами. Щоб вона була європейського рівня, і після нашої перемоги ми могли б з нею їздити на міжнародні фестивалі за кордон. Бо нам треба продовжувати нести правду, щоб про нас більше знали, розуміли і підтримували. Ми маємо демонструвати, що ми самотутня і самодостатня країна.

– Ви трішки торкнулися теми кіно. Давайте її продовжимо...

– З кіно така несправедлива річ вийшла... Як я і казав, з 17 років я почав зніматися. Дебютував у фільмі «Ізгой»⁵, потім

⁵ «Пам'ятай» Володимира Савельєва, випущений 1991 року; в російськомовному варіанті фільм відомий під назвою «Ізгой». Це екранізація оповідання Анатолія Дімарова «Симон-різник»: історія єврейської родини, біженців з Галичини, які переїхали у пошуках кращої долі у невеличке село Вергуни, на Полтавщині; але початок німецько-радянської війни, яка застала їх знезацька, обертається для сім'ї фатальною.

був «Фучжоу» Ілленка. Знімався у Бійми в «Острові любові» з Костею Петровичем Степанковим, а далі пішли стрічки Олесь Янчука... Але це все одно були маленькі роботи. Кіно майже не знімалося, в основному – російські проекти. За своїми принципами, та й зрештою за органікою мовлення, я в таких фільмах-серіалах не знімався. І за великим рахунком, пропускав свій, як кажуть, золотий вік у кіно...

А коли почали знімати кіно, я був на посаді міністра. Єдине, між каденціями таки вдалося знятися у кількох епізодах: «Крути 1918», «Кіборги»... Але це, як кажуть, я лише автографи поставив у цих фільмах. Ахтем Сеїтаблаєв, до речі, пропонував мені більшу за обсягом роль. Але, коли почалися зйомки «Кіборгів», я знову повернувся на посаду міністра і мусив відмовитися. Я сприяв зйомкам і виходу цих фільмів. Сюди ж можна віднести і «Олексу Довбуша» Олесь Саніна. До речі, Олесь мій однокурсник. Тема його фільму мені дуже близька, але, коли почалися зйомки, я також вже не міг зніматися. А зараз кастинг-менеджери побоюються мені щось пропонувати, бо раптом я знову повернуся до політики. А зніматися дуже хочеться, тому сподіваюся, що мені ще трапиться хороший фільм.

– Наприклад, про події нинішньої війни, яка показала, який героїчний наш народ, сміливий і відважний, готовий до самопожертви...

– Ми – країна неймовірної сили, але платимо у цій боротьбі велику ціну, адже у горнилі війни гинуть наші Герої. Дай Боже, щоб градус цього усвідомлення, хто ми є і які ми є, не знизився й у післявоєнний час. Це дуже важливо. І тут одна з найголовніших місій культури і мистецтва. Бо через культурний сегмент можна дати цей точний наратив – правильне міфо-творення на реальних подіях. Говорити про наших героїв, які ціною своїх життів підривали мости, які посилали корабель всі знають куди⁶, розуміючи, що на них потім чекає. А ці аси-пілоти, серед яких Привид Києва⁷, неймовірні воїни полку «Азов»! Про собаку Патрона можна знімати мультик для дітей... Скільки навколо нас реальних героїв – і дітей, і дорослих. А ці зворушливі історії про одруження під час війни, коли каблучками ставали обгортки від цукерок... Ці образи повинні мати гідне відтворення.

– Не тільки сьогодні, а й наша історія багата на героїв, які варті екранізації. У театрі, наприклад, вам пощастило у виставах торкнутися творчості Вінграновського, Винниченка, Франка, Тичини, Шевченка, і вам напрочуд органічно вдається грати українських класиків. Чия поезія чи проза найбільше відгукується у вашому серці?

– Обрати когось одного просто не можливо. Бо кожен ге-

⁶ «Русский военный корабль, иди на х*й!» – відповідь українських воїнів з острова Зміїний, яку під час російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року почув російський окупаційний корабель на пропозицію здатись. Фраза стала одним із символів боротьби з російськими окупантами.

⁷ Привид Києва – легенда про героя російсько-української війни, українського пілота-аса; збірний образ пілотів 40-ї бригади тактичної авіації. Його описують як пілота МіГ-29, який за перші 30 годин російського вторгнення в Україну здобув 6 повітряних перемог у небі над Києвом: збив 2 літаки Су-35, 2 літаки Су-25, по 1 літаку Су-27 і МіГ-29.

рой особливий і був певним викликом на той час. Наприклад, великий містифікатор і провокатор Шевченко, якого я грав у Черкаському театрі. До речі, поставив виставу ще один мистецький провокатор Сергій Проскурня. І ці неймовірні епізоди, коли зараз, у звільненій Балаклії на Харківщині, під плакатом з російською пропагандою опинилась саме цитата Шевченка: «Борітеся – поборете, Вам Бог помагає!». Це все не просто так!

Або пригадую, як з виставою «Момент кохання» я їздив на запрошення Марка Бровуна в Донецький український театр і грав його на великій сцені. Зал на 600 чоловік був повний! І я впевнений, після нашої перемоги там знову звучатиме українська мова і слова наших класиків та сучасників.

Загалом, мені подобається втілювати українських класиків, головне, аби вони були, як і наша Україна, модерні, живі. Не кітчево-лубочні, як їх іноді полюблюють показувати. Хочеться бачити Україну такою, яка вона є насправді – розкішною, стильною, сучасною. У всьому – в одязі, в декораціях, в стосунках, у жартах, драмі і так далі. Важливо відчуті і передати цей смак. Тоді буде інше ставлення до нашої класики.

– Як відновлюється енергетично і психологічно, враховуючи, що паралельно і на сцені, і на фронті служите? Що чи хто надихає або є стимулом для вас?

– Насправді, головним мотиватором на сьогодні є кінцева мета – перемога у цій кровопролитній війні з росією. А опісля мною рухатимуть бажання творчих втілень в театрі і кіно, які я згадував у нашій з вами розмові. Не зарікаюсь, але, можливо, мій досвід ще пригодиться і в державній роботі.

А ще щастя родини, яка хвилюється за мене, а я за них. Щоразу, коли я їду, вони мені кажуть: «Обіцяй, що ти там не загинеш». Це також мотивує зайвий раз не наражатися на небезпеку, а ще глибше ховатися в яр, коли щось над головою пролітає. Бо ти обіцяв, бо ти потрібен дітям, родині, істинним друзям, які здатні не тільки на співчуття, а й на спільну радість...

Нещодавно вдалося вирватися на ювілей до Ади Роговцевої. Ми поруч мешкаємо вже досить давно. Вона розповіла про свою мрію: вийти на свій балкон, усім людям на вулиці махати рукою і радіти нашій перемозі. Оцей момент щастя і спільної радості, що ми вільні, що ми перемогли, що можемо їздити країною і за кордон, мені також хочеться відчуті, але найбільше бачити обличчя щасливих українців.

Недавно на Хрещатику стояла підбита російська техніка, а я хочу там бачити радісних людей – нескінченний потік Героїв, волонтерів, медиків і простих людей, бо всі вони причетні до перемоги у цій війні. Це схоже на енергію в залі, коли після вистави глядачі покидають театр. Вона тебе, як актора, відновлює і окриляє. Цей момент своєрідного «видиху», перемоги, що все нарешті скінчилося, він дуже мотивує.

Вересень, 2022

Образ нетипового короля

Загадка: чому 2015 року головний режисер Національного театру ім. Ів. Франка Станіслав Мойсеев обрав для постановки драму Августа Стріндберга «Ерік XIV»? Та ще після подій Революції Гідності. Можливо, тому, що розстановка сил в Україні у той час, як і в цій історичній драмі, також була украй складною: з одного боку демократизація, коли народ гучно і рішуче заявив про своє право вирішувати долю своєї країни, а з іншого – олігархат, який не збирався поступатися своїми благами і привілеями. А між ними – король.

В історичній драмі Стріндберга йшлося про шведського короля з украй суперечливим характером. Про цього героя Є. Вахтангов, який поставив цю п'єсу у Першій студії МХАТ, писав у 1921 році: «Палкий поет, гострий математик, чіткий художник, невгамовний фантазер – приречений бути королем». Оця неймовірна суперечливість цікавила драматурга – за словами істориків літератури він сам відповідав такій характеристиці. Стріндберг як новатор драматургійної форми складний для втілення. Складний і головний персонаж.

На роль короля було запрошено «голос Майдану» Євгена Нищука, який мав дебютувати на провідній сцені України. Тож зрозуміло, яким непростим було його «бойове хрещення». Нищуку треба було окреслити короля як постать дивну й неврівноважену, й водночас знайти спорідненість з сучасними реаліями. В актора є хист до королівської величчя, але тут не про величчя йшлося, бо на першому плані – постать, зіткана з контрастів аж до божевілля. Така людина невідворотно повинна знищити себе. І Ерік XIV гине.

Як зауважила Валентина Заболотна, «талановитий Євген Нищук у заголовній ролі демонструє безумний темперамент, але існує на одній, хоча й високій ноті»¹. Погоджуючись з цією оцінкою (талант, темперамент, висока нота), варто сказати, що актор, якому довелося зануритись у складний характер і в складні перипетії драматичного твору, показує персонажа між двох вогнів: між аристократією і народом. Можливо, не зовсім виразною у виставі постала аристократія, але король був виразний. Він симпатизує своєму народу й водночас далекий від справжньої симпатії до нього.

І все-таки, історичну драму з українською реальністю споріднює новий етап в історії нашої країни. Драматург оголошує у п'єсі нові «девизи людства»: «права людини, її гідність, повага до ближнього, терпимість». А Майдан, який відбувся в Україні, не просто заявив, а втілює такі цінності. І це поєднало українську реальність із драмою, написаною більше ста років тому.

Лариса Іванишина

¹ Заболотная Валентина. Качели на «козе». День. 18. 12. 2015.